

een voorzetting van de reeks na die datum bij voorbaat onmogelijk te maken.

Het is daarom zinvoller te proberen de personele belasting te koppelen aan de plaatselijke directe belasting. Temeer daar deze belasting langer geheven werd en de grondslagen bij de wijziging in 1892 materieel van aard bleven. Ook na deze wijziging lijkt het aansluitingsprobleem daarom in principe oplosbaar. Ten derde is de kans op een succesvolle koppeling tussen de personele belasting en de plaatselijke directe belasting groter door het feit dat de gemeente Rotterdam reeds in 1877 begonnen was met de aparte registratie van de huurwaarden van de plaatselijke directe belasting. Gedurende tien jaar (1877-1887) zijn er dus 'plaatselijke' huurwaarde-gegevens voorhanden naast de gegevens van de personele belasting.

Voordat ik op grond van deze gegevens een poging tot koppeling zal ondernemen, moet ik er met nadruk op wijzen dat het bedrag voor de huurwaarde in de plaatselijke directe belastingen op een andere wijze tot stand kwam dan het huurwaarde-bedrag in de directe rijksbelastingen. Er golden sinds 1877 voor de vaststelling van de 'plaatselijke' directe belasting andere regels. Dit had consequenties voor de hoogte van de betreffende bedragen. Een geslaagde koppeling van de bedragen van 'het personeel' en de 'plaatselijke' huurwaarde-gegevens houdt daarom niet automatisch de constructie in van een doorlopende reeks huurwaarden vanaf 1877 tot na 1887.

Na 1877 werden de 'plaatselijke' huurwaarden door de gemeentelijke ambtenaren op adres geregistreerd. Dit maakt het mogelijk om de huurwaarden van gezinshoofden uit mijn steekproef vrij snel te achterhalen. De adressen van deze gezinshoofden staan immers in het bevolkingsregister van 1880 vermeld. Het lukte mij 207 'plaatselijke' huurwaarden te achterhalen. Daarnaast beschikte ik over de aanslag in 'het personeel' van 395 gezinshoofden uit de steekproef. Al deze gegevens heb ik ondergebracht in de laagverdeling van De Vries:³⁷⁾